

Ristimetsade kaardistamine Lõuna-Eestis

LIIS KEERBERG
MARJU TORP-KÕIVUPUU

Ristipuud või ristipuudesalud maastikul ning nende saatust aktiivse metsamajanduse ja teedelaienduste, kuid kahjuks ka ebaseaduslike raiete käigus, on teema, mis käesoleva aasta maikuust on ka meedias rohkem või vähem kõneainet pakkunud.

Pühad metsatukad (pühad hiied) ja pühad (põlis)puud on osa meie rikkalikust pärandkultuurist. Siitilmast lahkunule mälestusriisti loikamine okas- või lehtpuusse on osa põlisest omanäolisest kohalikust matusekombestikust, milles on säilinud ürgvanad maailma eri rahvaste juures üldlevinud arusaamad siirdhingest ja puust kui hinge ühest võimalikust asupaigast.

29. augustil 2005 toimus Eesti Rohelise Liikumise (ERL) algatusel Räpina külje all Ristipaloo Riiгимetsa Majandamise Keskuse (RMK) kagu-regiooni kontorist ristimetsade kaitse planeerimise ümarlaud. Kokku tuli päris palju rahvast Muinsuskaitseametist, Põlva- ja Võrumaa Omavalitsusliitudest, Põlvamaa Keskkonnateenistusest, Maavalla Kojast ja RMK-st. Koos said läbi arutatud ristimetsade kaitse planeerimise ja välitöödega seonduvad küsimused - kuidas üldse on ristimetsi võimalik kaitsta, mida välitöödel silmas pidada jms. Ettevõtmist peeti igati vajalikuks ja sügise poole, pärast kaardistamistööde lõppu, on kavas järgmine kokkusaamine, kus tehakse algust kaitsemeetmete välja-töötamisega.

Välitööde esimene etapp kestis viis päeva. Sõitsime läbi ligi 60 varem teadaolevat ja kaardistamise käigus kätte juhutatud paigast. Arvuliselt on välitööde päevikus kirjas 42 kohta üksikute ristipuudega ja 18 metsatukka. Lähijal on plaanis sõita läbi ka Võnnu ja Taevaskoja, samuti Räpina kant, kust üksikuid teateid on küll olnud, kuid süstemaatilist kontrollivat kogumist pole veel läbi viidud. Suuremad metsatukad, kus ristipuid leidis, olid Harglas, Tartu-Põlva ja Põlva-Võru maanteel (allesjäänud osa Rosma metsast), Põlgaste-Kanepi, Rõuge-Sänna teel, Lasva kandis ja Uue-Antsla - Sõmerpalu teel. Tartu-Põlva maanteel avastasime ka ühe värske raielangid, kus kolm vana ristimäändi alles jäetud. RMK ja Keskkonnainspektsiooni abiga tuvastasime kinnistu andmed, maaomaniku isiku ja raiete teinud firma. Selgus, et ristipuud olid teadlikult langile alles jäetud. Samal põhjusel oli ka suurem osa kinnistust jäetud väidetavalt raumata (ka langist vasakule tee äärde jäi hulk ristipuid). Raiet läbi viinud Stora Enso Lõuna-Eesti piirkonna töödejuhataja sõnul võtsid nad eeskujuks Rosma juhtumi. See on hea näide sotsiaalse kontrolli toimivusest ja praegusel hetkel, kus ristimetsi ei kaitse omaette väärtusena ükski õigusnorm, on see eriti vajalik.

Tavaõiguse kohaselt elav inimene kätt ristipuu vastu ei tõsta. Nõukogude perioodil oli osa suuremaid ristipuid võetud looduskaitse alla. Saru ristimetsa kaitse alla võtmist kavandasid kohalik metsaülem Enno Koemets ja aktiivne looduskaitseja Vello Denks, kuid paraku jäi see ainult tänuväärseks ideeks. Kuigi looduskaitsealuse põlispuu staatuses on tänini jätkuvalt näiteks Rõuge kirikukihelkonna Mustahamba ristitamm ja Korgõmäe ristipedajas, on tunduvalt enam neid põliseid pühapuid ja aktiivse kombekäitumisega seotud ristimetsatukki, mis vääriksid kaitsealuse staatust.

Kui Räägu lugejal on infot mõne kasvava või juba kadunud ristipuu või metsatuka asukoha kohta, kirjutage aadressil liis@elfond.ee või Tiigi 8-24, Tartu.

PS: Et ristipuude ja metsade traditsioon on omane peamiselt Lõuna-Eestile, siis soovitamete teistes ilma-kaartes elavatel ERL-i liikmetel külastada võrguaadressi <http://haldjas.folklore.ee/tagused/nr27/torp.htm>, kust saab selle huvitava kombe kohta põhjalikumate teavete.

Autovabaduse sõnumid Tallinnas ja Tartus

MARI JÜSSI
transpordi töörühma koordinaator
MAIE KIISEL
juhatuse liige

Autovaba päev Tallinnas

Eesti Roheline Liikumine (ERL) tähistas koos Tallinna linnavalitsuse ja mitmete teiste organisatsioonidega autovaba päeva Vabaduse väljakul, mis oli selleks päevaks muudetud autoparklast inimeste väljakuks. ERL andis Tallinna linnapeale Tõnis Paltsule ja abilinnapea Jüri Ratasele üle ligi 3000 inimese poolt allkirjastatud pöördumise Tallinna jalgrattasõbralikuks muutmise kohta. Sümbolise kingitusena andis ERL linnapeadele üle ka kaks abirattast, mis meenutaks neile, et jalgrattaliikluse korraldamine on Tallinnas veel lapsekingades ning et linnaplaneerimises peab arvestama väikseimagi liiklejaga.

Autovaba päeva eel avas ERL uue kodulehe www.autovaba.ee, mis koondab infot keskkonnasõbraliku transpordi, transpordi planeerimise ja autokasutuse keskkonnamõjude vähendamise kohta. Autovaba.ee kaudu andis jalgrattapöördu-misele allkirja üle 700 inimese. Autovaba.ee registreeris ka Tallinna asutusi, kelle töötajad olid nõus kasvõi ühe igapäevase kasutuses oleva auto 22. septembriks koju jätma. Kokku registreerus 17 asutust koos ligikaudu 300 töötajaga. Autovaba.ee ei ole ainult autovaba päeva jaoks avatud portaali, vaid vahendab infot keskkonnasõbraliku transpordi- ja linnaplaneerimise kohta aastaringelt.

Autovaba päev Tartus

Autovaba päeva korraldati Tartus 22. septembril esimest aastat nii mastaapselt ning selle üritused võib lugeda hästi õnnestunuks. Üheksale korraldajale organisatsioonile lisaks lõi üritusel kaasa 24 vabatahtlikku Eesti Rohelisest Liikumisest ja Tartu Vabatahtlike Keskusest.

Autovaba päeva üritused toimusid Tartu kesklinnas Künini tänaval ja selle ümbruses. Kinobussi telgis näidati liiklus- ja keskkonnateemalisi filme, filmi töötoas valmistasid lapsed autovaba päeva teemalisi filmiklippe, joonistustelgis mõeldeti linnakodanike tervisenäitajaid, politseitöötajad viisid lastega läbi jalgrataste võigur-sõite ning Extreme Lifestyle'i trikurratid demonstreerisid oma rattavalitsemise oskusi.

Joonistustelgis valmis 185 autovaba elu teemalist joonistust, mis on plaanis mõne kaubanduskeskuse juurde näitusena üles panna. Jalgsiliiklusele ja ühistranspordi kasutamisele suunatud orienteerumismisvõistlusel osales 24 võistkonda (ligi 75 inimest).

200 keskkonnasõnumit ülemaailmsele kliimakonverentsile

Autovabal päeval said nii Tallinna kui Tartu üritustest osavõtjad kirjutada ja joonistada oma keskkonnasõnumi novembris Montrealis toimuvale ülemaailmsele kliimamuutuste konverentsile. Eestist saadetakse tippkohtumisele kokku 200 värvilist vineerplakati.

Saatja:

ERL
Postkast 318
Tartu 50002

SEEKORDSES LEHES

Autovaba päev Tallinnas ja Tartus

Autovabal päeval joonistati keskkonnasõnumeid ning kingiti abirattad Tõnis Paltsule ja Jüri Ratasele

Mida teha kasutatud pakendiga???

Maie Kiisel teeb põhjaliku ülevaate Eestis toimivatest pakendite kogumise süsteemidest

Suvine talgulaager Rammu saarel

mida tehti ERL liikmete kokkusaamisel Rammu saarel ja milline on olnud selle paiga areng

Ristimetsade otsinguil pärandkultuurist ja selle hoidmisest

Noored metsakaitsjad Lapimaal

Taiga Kaitse Võrgustiku noorte metsaaktivistide koolitus Põhja-Rootsis

Kodanikuühiskonna areng Venemaal

Karjalas toimus Loode-Venemaa VVO-de koostööfoorum

EESTI ROHELINE LIIKUMINE

Postiaadress: Pk.318, 50002, Tartu
Külastus Tartus: Tiigi 8-24 telefon 7 422 532
faks 7 422 084 e-post info@roheline.ee
Külastus Tallinnas: Rävälä pst 8, ruum B202
telefon/faks 6 413 402
e-post tallinn@roheline.ee

TÖÖRÜHMAD

energeetika Jaanus Välja e-post jaanus@roheline.ee | noored Liis Truubon e-post liis@roheline.ee | metsakaitses Jaan Pärn e-post john@ut.ee | planeeringute jälgimine Liis Keerberg e-post liis.keerberg@mail.ee | põllumajandus ja maaelu Maret Merisaar e-post roheline@online.ee | säästev tarbimine Allan Kokkota e-post allan.kokkota@mail.ee | transport Mari Jüssi e-post mari@seit.ee | veekaitse Taavi Nuum e-post meremees@ut.ee

Teabelehe toimetaja Hanna Maran e-post hanna@roheline.ee

www.roheline.ee

Pakend või mitte pakend?

MAIE KIISEL
juhatuse liige;
TÜ ajakirjanduseja
kommunikatsiooni osakond

Kui juhtun inimestega vestlema jäätmete eraldikogumise teemadel, siis vastatakse mulle tihti stamplausega: „Kõigepealt looge mulle selleks vastavad tingimused, mis sorteerimisest siin enne rääkida saab!“

Käesoleval aastal on nende tingimuste loomisega aktiivselt tegeldud, sest jõustusid mitmed uued seadused, sealhulgas jäätme- ja pakendiseadus. Kui varem said tarbijad taaskasutusele suunata peamiselt vanapaberit ja klaasist-plastist taarat, siis uued tootjatele kehtestatud nõuded soodustavad paljude turustatud esemete kasutusjärgset tagasikogumist - nii pakendite kui ka nt elektroonikajäätmete ja vana mööbli tagasikogumine ning utiliseerimine peab edaspidi toimuma tootjate kulul. Selle hõlbustamiseks soodustatakse jäätmete tagastamist neid kaupadena turule toonud tootjatele, näiteks rakendatakse pandisüsteemi võimalusi.

Kodusse olmejäätmete prügikasti vaadates näeme, et peamine tekiv jäätmekogus koosneb erinevatest pakenditest, Eesti Taaskasutusorganisatsiooni andmetel on neid seal mahuliselt isegi kuni 60%, millest omakorda 60% on kasutatud toiduainete säilitamiseks. Pakend on jääde, mille teket ei ole praktiliselt võimalik vältida, ka turul käies tuleb meil muretsetud toiduained kuidagi pakendada. Samas on pakendeid võimalik erineval moel uuesti kasutada, olgu või energia tootmiseks. Kohustus oma pakendeid tagasi koguda paneb ka tootja mõtlema, milliseid materjale ta oma toodete pakendamiseks kasutab.

Kui iga tootja hakkaks eraviisiliselt oma pakendeid turult tagasi koguma, muutuks see tarbijale liiga keeruliseks ja majanduslikult mõttetuks. Pakendite tagasikogumiseks ja nende üle arve pidamiseks liituvad tootjad ja turustajad neid ühendavatesse pakendiorganisatsioonidesse, mis korraldavad pakendite tagasikogumise tarbija jaoks ühtsetel alustel. Nii jõuab tulevikus looduskeskkonda risustama oluliselt vähem prügi, rakenduvad tagasikogumissüsteemid aga aitavad kaasa ressursside taaskasutusele.

Eestis oleme seni harjunud jäätmeid eraldi koguma materjali liigi järgi, nt vanapaber, klaas, ohtlikud jäätmed, kile jne. Seetõttu võib olla harjumatu alustada jäätmete eraldikogumist selle järgi, kas materjal on pakend või mitte pakend. Pakendid on kõik ju erinevast materjalist, seetõttu tundub meelvaldne neid kõiki ühte kasti panna. Kuidas neid siis sisuliselt teistest jäätmetest eraldi koguda ja mida nendega edasi teha? Kuna Eestis tegutseb mitu pakendiorganisatsiooni, püüan Räägu lugejatele anda ülevaate nende poolt tarbijatele pakutavatest võimalustest.

Mille alusel pakendit tagastada?

Pakendid on tavatarbija mõistes jaotatud kaheks - ühed, mille tagasikogumise soodustamiseks on rakendatud rahaline pandisüsteem ja teisid, mida saab tootjale lihtsalt tasuta tagastada. Eestis tagastatakse tootjatele pandi-

süsteemi abil erinevaid joogipakendeid tarbijat moti veerib tühjak sjo odu d klaas- või plastpudelit ning metallpurki tagastama eelkõige rahasumma, mis oli algselt tootele poes juurde arvestatud ning mis pakendi tagastamisel välja makstakse. Pandi abil tagastatud klaaspudelid lähevad reeglina uuesti ringlusesse, ühekordsed klaas-, plast- ja metallpakendid töödeldakse aga ümber mitmesugusteks materjalideks. Pandirahaga pakendeid eristab teistest pakenditest vastav märg, kuhu on ära märgitud ka pandiraha suurus.

Ülejäänud pakendid, sh joogipakendid, mis ei kuulu pandiraha süsteemi (nt kangete alkoholid pudelid) saab tasuta üle anda spetsiaalsetesse pakendite kogumise konteineritesse, mida võib leida üle Eesti. Neisse konteineritesse saab üle anda nt ketšupipudeleid, jogurtitopse, klaaspurke, kilekotte, paberpakendeid jpm. Ka pandirahata pakenditelt võib leida tagasikogumist tähistava märgise, kuid see pole tootjatele esialgu kohustuslik.

Pandirahaga pakendid

Pandirahaga joogipakendite tagasikogumine toimub Eestis müügikohtade (kauplused, hotellid jt kohad, kus müüakse jooke) juures ja taarapunktides. Plastist, klaasist ja metallist joogipakendi tagastamise eest saab 50 senti (kuni pooleliitrine pudel või purk), suuremate pakendite puhul ühe krooni. Pandirahaga pakendite tagasikogumist korraldab Eestis OÜ Eesti Pandipakend, kellele sekundeerib marginaalse turuosaga MTÜ Eesti Pakendiringlus, kes on hetkel pandirahaga pakendite osas keskkonnaministeriumi poolt akrediteerimata.

Eesti Pandipakend

Eesti Pandipakendi süsteemi kuuluv joogipakend on tagastatav praktiliselt igal pool, kus müüakse jooke, kuigi osad kauplused on pakendite tagasiostmise kohustuse suunanud edasi lähedalasuvale taarapunktile. Pandipakendi märgistusega pakendit ei pea tagastama samasse müügikohta, kust see on ostetud. Selveri, ETK ja Prisma kettidesse kuuluvates kauplustes on Eesti Pandipakend lahendanud pakendite tagasikogumise vastavate masinate abil. Lisaks 26-le taaraautomaadile on Eesti Pandipakendiga liitunud 1290 pakendite tagasivõetuga tegelevat punkti, tulevikus plaanitakse tõsta automaatvastuvõtu osakaalu. Eesti Pandipakend OÜ PR- ja turundusjuhi Birgit Tolmanni sõnul on mujal Euroopas pakendite tagasivõtmine kauplustes loomulik klienditeeninduse osa. Vähehaaval hakkab see mõtteviisi ka Eesti kaupmeheni jõudma.

Eesti Pakendiringlus

MTÜ Eesti Pakendiringlus korraldab üksikute tootjate pandirahaga pakendite tagasikogumist. MTÜ Eesti Pakendiringluse märgistusega pakendid ei saa tagastada ainult samasse poodi, kust antud toode osteti või kus müüakse sama märgistusega tooteid. Ka ostetakse sellesse skeemi kuuluvaid pakendeid tagasi taarapunktides. MTÜ Eesti

Pakendiringluse skeemi elujõulisus sõltub akrediteeringu saamisest, see selgub MTÜ Eesti Pakendiringluse projektijuhi Andres Siplase sõnul käesoleva aasta jooksul.

Nõuded tagastatavale pakendile on mõlemal organisatsioonil üldjoontes sarnased pakend ei pea olema pestud, kuid võiks soovituslikult siiski puhas olla, kindlasti ei tohi pakendi sees olla prahti.

Eesti Pandipakendi märgistusega pakendite puhul tuleb siiski järgida, et pakendit oleksid terved, mitte kokku muljutud ning et pandimärgise etikett (sh ribakood) oleks terve, loetav ja nähtav. Klaaspakendil ei tohi korki olla, plastpakendile võib kork jääda, kuid

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani, hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kätetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjat tarbijani. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavad ühekorratooted.

Eesti Pakendiseadus

see ei pea sinna jääma.

MTÜ Eesti Pakendiringluse projektijuhi Andres Siplase sõnul peavad nende märgistusega joogipakendid olema terved, kuid võivad olla kokku muljutud (plast- ja metallpakend), ka ei pea silt olema perfektne - piisab sellest, kui tagastatavalt pakendilt on näha, et tegemist on tootega, mis kuulub Pakendi-

ringluse skeemi elujõulisus sõltub akrediteeringu saamisest, see selgub MTÜ Eesti Pakendiringluse projektijuhi Andres Siplase sõnul käesoleva aasta jooksul.

Eesti Taaskasutusorganisatsioon

Pakendiorganisatsioon MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon kasutab Saksamaa eeskujul tavatarbijaga suhtlemiseks Der Grüne Punkt analoogi Rohelise Punkti märki www.rohelinepunkt.ee. Rohelise Punkti märki kannab üle Eesti umbes 2500 kogumiskohta, enda pakendite tagasikogumise on ETOle usaldanud ligi 300 ettevõtet.

Eesti Pakendiringlus

Pandirahaga koormamata pakendite ta ga si ko gu mi se ga tegeleb ka MTÜ Pakendiringlus, millel on üle Eesti umbkaudu 1800 kogumiskohta. Organisatsioon tegeleb 669 ettevõtte pakendite tagasikogumisega.

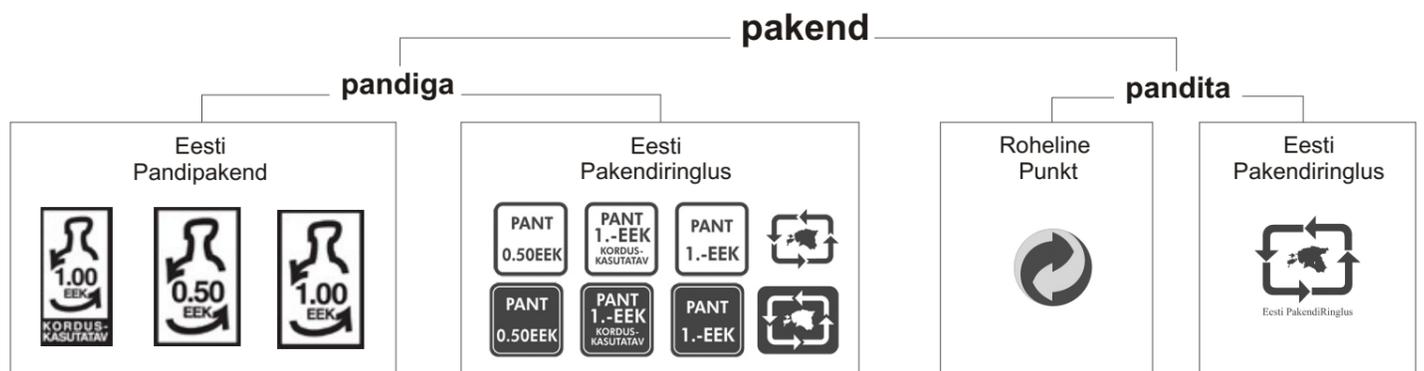
MTÜ Eesti Pakendiringluse projektijuhi Andres Siplase sõnul ei konkureeri erinevad tagasikogumissüsteemid üksteisega, vaid pigem täiendavad teineteist. Tarbijal pole tema arvates vaja jälgida pakenditel olevaid taaskasutusele viitavaid märgistusi pakendite tagasikogumine toimub massipõhiselt, mitte neid tootjate järgi eristades. Tagasikogujad viivad oma kogumiskohtades läbi edasise materjalipõhise sorteerimise. MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsiooni kommunikatsioonijuhi Ilona

teistest materjalidest pakendid (nt veinipudelid, jogurtitopsid, kilekotid, toiduvõrgud, konservipurgid jms). Pakendikonteinerid ei tohi kuritarvitada ja kasutada neid muude jäätmete viskamiseks, igal kinnistul peab jäätmevedu olema eraviisiliselt korraldatud.

Erinevate pakendit sisaldava nimega organisatsioonide seast leiab ka MTÜ Pakendipunkt www.pakendipunkt.ee. See organisatsioon siiski ise pakendite tagasikogumist ei organiseeri, vaid tegeleb eelkõige ettevõtete pakendialase konsulteerimis-nõustamisega.

Paljude inimeste arvates seisneb neid rahuldav jäätmete sorteerimise süsteem selles, et nende maja juures on reas mitu erinevat konteinerit. Paraku ei realiseeru selline soov niipea, sest selline pakendite tagasikogumise süsteem on liiga kulukas, et Eesti inimesed selle kaudselt läbi kallinenud tarbimise kinni suudaks maksta. Pigem tuleks enda käidud suunata selle järgi, et kauplusesse või koeraga jalutama minnes pakendikott näpu otsa võtta ja need lähimasse konteineritesse ära visata. Lähimate konteinerite aadressid leiad veebiaadressidelt, mis on artikli lõpus välja toodud. Erisus on vanapaberi konteineritega, need peavad kortermajade juurde niikuinii eraldi tellitud olema (so majaelanike kulul).

Kodust jäätmeeraldust pakendite eraldikogumine oluliselt keerulisemaks ei tee. Ka Lääne-Euroopa arenenud riikides sorteeritakse jäätmeid vägagi kitsuste köökide tingimustes. Kõõgivalamu aluses kapis võiks olla kaks kasti üks tagasirahata pakendite, teine tavaliste olmejäätmetele (nt vorsti-

ringlusega ühinenud tootjate hulka.

Pakendiorganisatsioonid peavad tagama, et vähemalt 60% turule lastud joogipakendeist taas- või korduvkasutatakse. Kaupmeeste Liidu liikmetel põhinev Eesti Pandipakend korjab tootjalt tagasiraha igale turule toodud pakendi eest, Taaraliidu liikmetel põhinev MTÜ Pakendiringlus iga kokkukogutud pakendi eest.

1. oktoobrist kannavad kõik kauplustes müüvad joogipakendid pandimärgistust. Kui tarbijal on kodus veel vanu joogipakendeid, mis seda ei kannu, siis neid enam pandiraha eest tagastada ei saa. Küll on neid võimalik üle anda pandirahata pakendite tagasikogumise konteineritesse.

Tagasirahata pakendid

Ka tagasirahata pakendite kokkukogumist korraldavad kaks pakendiorganisatsiooni, mis on pakendijäätmete kokkukogumise tellinud erinevatelt jäätmekäitlejatelt teenust ostes. Tagasirahata pakendite tagasikogumine toimub avalike kogumiskonteinerite abil, mis asuvad suuremate kaupluste juures või aktiivse kasutusega avalikes kohtades (nt suurte kortermajade gruppide

Eskelini sõnul tuleb tarbijal tulevikus siiski tootele kantud märgist lähtuda. Eskelin toob hüpoteetilise näite, kus 70% tootjatest võib teenustasu maksta Eesti Pakendiringlusele ja 30% Eesti Taaskasutusorganisatsiooni konteineritesse (mida on välja pandud rohkem kui Pakendiringluse pakendikogumiskaste) rohkem materjale kui on teenusena klientide poolt kinni makstud. Probleemi võib tulevikus lahendada erinevatesse kogumissüsteemidesse kuuluvate tähistav märgistust. Samas on küsitav, kas tarbija vaevuks tagastatavaid pakendeid niimoodi eristama.

Pakendikonteineritesse pandavate pakendite puhul tuleb jälgida, et pakendid ei oleks toiduainetega määrdunud (oleksid puhtad ja tühjad), mõistlik oleks pakendid ka kokku pressida. Lisaks sellele soovitatakse pakendeid ka puhtaks pesta - nii on endal mugavam kodus pakendeid koguda ja säilitada ning sellisel kujul sobivad nad paremini ka ümbertöötlemiseks.

Pakendite jaoks on sageli välja pandud kaks erinevat konteinerit - üks on paberpakendi jaoks, teine segapakendikonteiner. Paberpakendi konteinerisse tuleks panna paberist ja papist pakendid, segapakendi konteinerisse

kiled, toidujäätmed, määrduvad võipaberid, kangajäätmed jne). Eraldi kasti nt rõdule või kööginurka võiks panna tagasirahaga joogitaara. Vanapaberit hoiavad inimesed praegugi reeglina kas elutoa või koridori nurgas vrnas, et need korruga konteinerisse ära viia.

Pakendiorganisatsioonid ei eita ka ise süsteemide käivitumisega kaasnevat probleemi. Nii nendib Andres Siplane Eesti Pakendiringlusest, et jäätmekäitlejad pole kogumiskonteineritele vahelnen de organi sat sio oni märgistustekleppse peale kannud. OÜ Pandipakend tegeleb aga tarbijate koolitamisega pakendite tagasikogumisa automaatide juures - inimeste teadlikkust tuleb järjepidevalt tõsta. ○

Vaata lähemalt

Pandirahaga joogipakendid:
www.eestipandipakend.ee
www.pakendiringlus.ee

Pandita pakendid, paber- ja segapakendikonteinerite asukohad:
www.rohelinepunkt.ee
www.eto.ee
www.pakendiringlus.ee

ERL juhatuse liikmed sõnas ja pildis

Igal kevadel valivad Eesti Rohelise Liikumise liikmed aastakoosolekul ehk Rohelisel Foorumil muuhulgas ka uue juhatuse. Kuigi valituks saavad inimesed, kes oma tegudega juba varemgi silma jäänud, siis neile, kes praeguse ERL juhatuse liikmeid veel ei tunne ja teistele meeldetuletuseks, teeme kahes Räägu numbris nendega pisut lähemalt tutvust.

TAAVI NUUM
meremees@ut.ee

Eesti Rohelise Liikumise liige olen olnud viimasel kolmel aastal. Eelnevalt olin aastaid loonud kaasa Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi tegemistes, kust tekkis ka suurem huvi ning teadmised looduskaitsest.

Saaremaal sündinu ning üles kasvanuna ja lapsest saadik merel käinuna olen lummatud eelkõige merest ja sealset ökosiis- teemist. Läänemeri on väga ohustatud ning hetkel maailmas ka üks enim reostatud meresid.

Läänemere-äärsed valitsusvälised organisatsioonid on ellu kutsunud rahvusvahelise koostöövõrgustiku, Puhta Läänemere Ühendus (Coalition Clean Baltic), kust olen isiklikult saanud aimu ning kogemusi, millega võiks anda oma panuse Läänemere olukorra parandamiseks. Viimased poolteist aastat olen kuulunud ka CCB juhatusse.

Olen lõpetanud Tartu Ülikooli geograafia erialal, kuid juba oma lõputöös keskendusin kalavarude majandamisele Läänemeres ning aitamaks paremini mõista vee- kogude ökosüsteeme, asusin sellest aastast edasi õppima hüdrobioloogia magist- ratuuris.

LIIS TRUUBON
liis@roheline.ee

Eesti Rohelise Liiku- misega olen seotud alates 2002. aastast, mil alustasin tegevust juhatuse liikme ja noorte töörühma koordi- naatorina.

Olen maal kasvanud, lapse- põlvast alates looduses lii- kunud ning selle vastu huvi tundnud. Ka ülikooliõpin- gud olid loodusega seotud.

Tegutsemine Eesti Rohelises Liikumises on andnud võimaluse osaleda paljude Eesti keskkonnakaitsega seotud küsimuste ja probleemide lahendamises.

Selleks, et võimalikult paljud inimesed käituksid igapäevaelus maksimaalselt keskkonnasõbralikult, on lisaks korralikule seadusandlusele vaja ka ise praktilise te- gevusega eeskujuna näidata. Olgu selleks siis matkad, talgud, rattasõidud, kampaaniad või seminarid.

MAIE KIISEL
maie@jrnl.ut.ee

Olen üks neist ERLi värs- ketest liikmetest, kes mingi ebateadliku huvi sunnil orga- nisatsiooniga liitunud. Kuigi keskkonnateemaatika on mind pikemat aega pae- lunud, avastasin alles hiljuti, et hariduse pinnalt, mis tra- ditsioonilistest keskkonna- teemadest nagu keskkonna- tehnoloogia, bioloogia, geograafia jms kauge rin- giga mööda käib, on ka mi- nul võimalik end rohelistes liikumises kuidagi rakendada.

Püüan leida aega, et tegeleda organisatsioonis sellega, mis puudutab ühel või teisel viisil kommunikatsiooni, meediat või inimteadvuse kujunemist. Tahan aidata kaasa sellele, et keskkonnakaitse sõnumid jõuaksid tugevamalt avalikkusesse. Selleks on aga vaja järjepidevalt tõsta ka ühiskonna keskkonnateadlikkust. Lisaks väljun- dile Eesti Rohelises Liikumises püüan keskkonna ja kommunikatsiooni ühiseid puutepunkte käsitleda ka oma uurimistöös Tartu Ülikoolis.

Esimest korda sattusin ERL kontorisse vabatahtlikuna ja keskkonnast huvitatud tu- dengina vist aastal 1991, tõsisemalt hakkasin projek- tides kaasa lõõma paar aastat hiljem. Lepinguga ja pal- galine töötaja olen 1998. aastast ja juhatusse kuulun 2002. aastast. Kokkuvõttes päris pikk aeg ja pean tänulik ole- ma, et olen saanud koos orga- nisatsiooniga areneda ja paljude põnevate ettevõt- miste juures olla.

ERL arendamise töö on kohati päris frustreriv, sest Eestis pole vabatahtlusele kerge tegutseda ja areneda, aga samas annab indu kolleegide ennastalgav tegevus avalike huvide ja looduse eest seisemisel.

Rahvusvaheline VVOde koostööfoorum Karjalas

MARET MERISAAR
põllumajanduse ja maaelu töörühma koordinaator

Vene Föderatsiooni (VF) kuuluvas Karjala vabariigis toimus käesoleva aasta 15.-16. septembril rahvusvaheline konverents, kus hinnati Loode-Venemaa kodaniku- ühiskonna arengu seis ja tuleviku- väljavaateid. Kolmanda sektori foorumite korraldamisega on Venemaal algust tehtud alles hiljaaegu (2003. aastal Moskvast, 2004. aastal Peter- buris ja Doni äärses Rostovis, 2005 aastal Irkutskis ning Petrozavodskis).

Karjala Vabariik on Venemaal muu- detud kodanikuühiskonna väljaku- jundamise katsealaks. Nii loodi ko- haliku parlamendi juurde hiljuti VVO-de ümarlaud/nõukoda, kus on esindatud kõigi olulisemate vald- kondade organisatsioonid. Petroza- vodski linnapea sõnul näitas hilju- tine uurimus, et 60% linna kodani- kest kuuluvad vähemalt ühte ühiskondlikku organisatsiooni ja 1/3 on olnud kaasatud mingi otsuse langetamisse. Foorumi ettekanne- test oli suurim osa pühendatud noor- sootööle ja laste õiguste kaitsele. Keskkonnateemadest rääkis Üleve- nemaalise Looduskaitse Seltsi Kar- jala sektiooni esimees professor Vladimir Lukanin ja Puhta Lääne- mere Ühenduse (Coalition Clean Baltic - CCB) 15 aasta pikkust tegevust ning olulisemaid käsitlus- teemasid tutvustas allakirjutatu. Venemaalt kuulub CCB 27-liik- melisse perre kaks organisatsiooni Kalinigradist ja kolm Peterburist. Ka suur osa Karjalast asub Lää- nemere valgale, kuid sealsed rohe- lised ja looduskaitse selts on al- les CCB koostööpartneri staatuses.

16. septembril kutsuti kokku temaatilised ümarlauad, mille raames koguneti näiteks Loode Venemaa veemajandusprobleemide arutamiseks Põlluma-

jandusministeeriumisse. (Keskkonna- ehk loodusvarade minis- teeriumid on Venemaal üleriigi- lise ukaasiga hiljuti ära kaota- tud.) Karjala on teatavasti rikas metsade, jõgede ja väikejärvede poolest. 55% jõgedest kuulub Valge mere, 25% Onega järve ja 20% Laadoga järve valgale. Kuigi veevarusid tundub olevat küllaga, on veekogude isepuhas- tusvõime külma kliima tõttu siiski küllalt nõrk ning ümarlaua-

räägiti vee kui strateegilise res- ursi tähtsusest. Ollakse valmis koostööks teiste Läänemere piirkonna veemajandusspetsia- listidega, et välja töötada Põhja Euroopa ühised hea veemajan- duse tavad. Piiriülese koostöö kogemused on Karjalas seotud Soome piiril asuvate märgalade ja väikejõgede ühise majan- damiskava koostamisega. Selleks on loodud ka rahvusva- heline projekti töörühm.

Onega järves asub Kizhi saar ja sellel UNESCO kaitsealune vabaõhmuuseum vanade puukirikute ja elumajadega. 2014 aastal, kui 22 kupliga Preobrazhenski kirik (ülemine foto) saab 300 aasta vanuseks, loodetakse lõpetada ka selle restaureerimistööd ning ehitis jälle külastajatele avada.

Peipsi Koostöökeskuse (CTC) tutvustas oma kogemusi üldsuse- ga konsulteerimise meetodite juu- rutamisel ning Eesti ja Vene pii- riülese koostöö edendamisel. Li- saks sellele pakkus kuulajatele huvi CTC koostatud ülevaade Vene Föderatsiooni seadustest, mis võimaldavad üldsusel osaleda keskkonnaalaste otsuste lange- tamisel.

Karjala Roheliste Assotsiat- siooni esindaja Dmitri Rõbakov, kes on palju sõna võtnud kohalike metsade majandamise teemadel, oli väga kriitiline ka veevarude kaitse ja kontrolli korraldamise suhtes. Ümarlaua deklaratsiooni palus ta sisse kirjutada põhimõte "saastaja maksab", töötada välja rahaliste vahendite kasutamise avaliku seire mehhanism ning täiustada avalikkuse ja vastuta- vate ametiisikute teavitamist vee- majanduslikest ja keskkonna- kaitsepoliitilistest küsimustest massiteabevahendite kaudu.

Foorumi lõppdokumendid lubati avaldada veebis aadressil <http://www.karelia-zs.ru>

Karjala Ökoloogide häälekandja "Roheline Leht" on leitav aadres- sil <http://zelist.narod.ru>

2004. aasta mais avaldatud Euroopa Liidu Naabruspoliitika kohta võib lisateavet leida aadressilt <http://europa.eu.int/comm/world/eng>

Noorte metsakaitsejate koolitus Lapimaal

JAAN PÄRN
Metsakaitse töörühma koordinaator

Augusti lõpus õnnestus mul osaleda Rahvusvahelise Taiga Kaitse Võrgus- tiku (Taiga Rescue Network - NRN) korraldatud noorte metsakaitsejate koo- litusel Rootsis Arrenjarkas. Üritusest võttis osa ligi 50-60 erinevatesse keskkonnakaitse eorganisationsi- desse kuuluvat noort inimest viiest riigist (Rootsi, Soome, Saksamaa, Venemaa, Eesti). Korraldajateks olid aktivistid Sk an di na av ia ke sk ko nn ak ai ts e

ühingutest Natur og Ungdom (Norra), Luonto-Liitto (Soome), Fältbio- logerna (Rootsi) ja Taiga Rescue Network (Rootsi). Koolitusel osalejad ning juhendajad esindasid järgmisi organisatsioone: Nature and Youth (Venemaa), Xantoria (Venemaa), Students Druzhina (Venemaa), SPOK (Venemaa), Aetas (Venemaa), Greenpeace (Venemaa), SNF (Rootsi) ning Eestist Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering ja Eesti Roheline Liikumine.

Kogu nädal oli tihedalt sisustatud erinevate seminaride ja töötubadega, nii et ametlik programm algas äratusega poole kaheksast, esimeste loengutega üheksa ajal ning lõppes alles õhtul samal ajal. See aga ei tähendanud, et kõik osalejad loengute lõppedes kohe magama oleks kobinud - arutelud jätkusid väiksemates seltskondades näiteks slaidide vaadates või saunalaval.

Valdav osa treeningust toimus läbi

loengute ning arutelude, vaid paaril korral viidi osalejad välitingimustesse matkale ohustatud liike otsima ning looduses ellujäämise kohta näpu- näiteid saama. Praktiliselt sai igaüks proovida ronimisvarustust, mida mit- metes organisatsioonides meeleva- dustel kasutatakse. Seminaride teem- dad varieerusid erinevate kasvukoha- tüüpide tutvustusest metsa sertifitseerimise, auditeerimise ja kampaaniate korraldamise aluste tutvustamiseni. Puudutamata ei jäetud ka seda, kuidas teha lobitööd ning leida oma ettevõt- miste rahastajaid. Radikaalsemad aktivistid tutvustasid meetodeid, kuidas tõmmata oma tegevusele tähelepanu nii küberruumis kui otse raielangil. Loengute ja arutelude läbi- vaks jooneks oli erinevate riikide olukordade kõrvutamine ning oma kogemuste jagamine, mis oli asjakohane ja praktiliselt väga vajalik. Üheskoos prooviti seada eesmärged, kuhu TRN peaks liikuma ning üle san dei d, millega edaspidi tegelema.

4

ERLi suvine talgulaager Rammu saarel

LIIS TRUUBON
noorte töörühma
koordinaator

Selle aasta 18-22. juulil toimus Harjumaal Jõelähtme vallas Rammu saarel Eesti Rohelise Liikumise (ERL) talgulaager, mille eesmärgiks oli ühendada ERLi liikmeid läbi matkamise ja talgutöö.

Laager algas esmaspäeval, mil osavõtjad tulid rongiga Lagedi jaama, kust alustasime oma rattasõitu Kaberneeme suunas. Sõidust väikest puhkepausi tehes uudistasime Saha kabelit, Maardu mõisa ning vaatasime ringi Kostivere karstialal, kus pidasime ka lõunapausi, et veidi keha kinnitada. Edasi ootas meid juba giid Rebala Muinsuskaitseala muuseumis, kes rääkis kaitseala ajaloo ning muuseumi praegusest olukorrast.

Järgmiseks külastuspaigaks olime valinud Jõelähtme kiriku, kus kirikuõpetaja tutvustas hoonet ennast ning rääkis piirkonnaga seonduvaid legende. Sealst sõitsime edasi Jägala joale, Linnamäe hüdro-

elektrijaama juurde ning seejärel läbi metsa Kaberneeme. Seadnud ennast sisse Kaberneeme raamatukogus, kuulasime Harjumaal Keskonnateenistuse töötaja Andres Järve ülevaadet Kolga lahe maastikukaitsealast. Edasi kulges õhtu juba söögitegemise ja niisama jutuajamise vormis.

Teisipäeva hommikul istusime taas sadulasse ning sõitsime paduvihmaga võideldes (kaotuseks üks digikaamera) väikesesse Neeme sadamasse, kust väljus meie paat Rammu saarele. Olles jätnud rattad turvalisse kohta, jäime kohalikus kõrtsis ootama vihmaja nõrgenemist. Õnneks taanduski see päris ruttu ning peagi jõudsimegi pärast nauditavat pooltunnist meresõitu kauaoodatud saarele.

Olles end oma pampudega sisse seadnud, toimkonnad jaotanud ja lõunat söönud, alustasime talgutööga - vana sadamakohta taastamisega. Töö seisnes põhiliselt palkide paikapanemisega ning kividega kindlustamisest. Õhtuks oli juba silmaga märgatav osa tehtud. Kahjuks ei saanud läbi ka ilma õnnetuseta - ühel talgulisel jäi suures töötuhinas näpp kivi vahele ning õnnetu vigastatu tuli toimetada linna traumapunkti. Teised jätkasid töötamist kuni õhtusöögi ja peale seda õppisime kohalikele elanikele tundma, rääkisime õiglase kaubandusest, säästvast tarbimisest, autovabast päevast ja inimeste tarbimis- ning käitumisviisidest. Õhtu lõpetasime saunaskäigu ja meres ujumisega.

Kolmapäeval lõunastasime koos Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituudi teaduritega, kes sattusid samal nädalal tegema oma uuringuid Kolga lahe maastikukaitsealal. Dots. Urve Ratas rääkis meile saare maastikust ning sellest, kuidas nad Kolga

ruskonnas olevatele teistele saartele. Ühtlasi võtsime matkale minnes kaasa ka prügikotid, et korjata ära randa ühted või eelnevate külastajate poolt mahajäetud prahti, millest enamuse moodustasid plastmasspudelid.

Pakuti välja, et samalaadne talgulaager võiks saada kindlasti traditsiooniks igal suvel. Pakuti välja mõte, et mõni paik Eestimaa (näiteks seesama Rammu saar) oleks koht, kuhu ERL liikmed igal aastal lihtsalt kogunevad, et väljavalitud koha jaoks taas midagi kasulikku ära teha. Lisaks eelpool mainitud võiks olla lühemad talgumatkad igal aastaajal, ekskursioone, jutu/pildivõistlusi jms.

Kui kokkuvõtteid tehtud, võtsime suuna pealinna poole. Sõit kujunes pooleldi võitluseks vihmaga ning seega ei külastanud me ka reedesel päeval alguses päevakavas olnud vaatamisväärsusi. Aga selleks ajaks oli ka juba palju nähtud ja reedeks plaanitud kohtade külastused jäid järgmiseks korraks!!!

Suured tänud Anija Metskonna metsaülemale Ilmar Sirkasele, kunagisele Rammu saare elanikule Harald Klama-sele, Jõelähtme kirikuõpetaja Margus Kirjale, Raimo Kägule, Jõelähtme vallavalitsusele ning kõigile osavõtjatele, tänu kellele talgulaager teoks sai! Rammu saare talgulaagrit toetas ka Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Foto: Tiitu Sullakatko

lahe saari viimase ligi 15 aasta jooksul uurinud on.

Saarel on kaks päevamärki, millest kõrgema tipus matka ajal ka käisime. Majakast avaneb suurepärase vaade saare surnuaiale, Muuga sadamale ning ümb-

Neljapäeval töötasime veel veidi sadamakohta juures ning mandrile jõudes suundusime taas Kaberneeme poole, kus oli ootamas vendade Johansonide kontsert.

Reede hommikul tegime talgulaagrist kokkuvõtte ning rääkisime, mida võiks edaspidi ERLi liikmetele korraldada.

Kõik, kes soovivad edaspidi ERLi matkade, talgute, mõtteõhtute jms korraldamiseks kaasa aidata, andke endast märku e-posti aadressil liis@roheline.ee või telefonil 52 21 112!

Rammu saar ja saare-elu

LIIS TRUUBON
ERL noorte töörühma
koordinaator

Rammu saar asub Harjumaal põhjarannikul Kaberneeme ja Neeme rannast umbes kuue km kaugusel, olles seega tormide ja tuulte meelevald. Eemalt vaadates paistab saar kaugel veteväljal kõrge laia seljakuna, justnagu suur ja pikk meelukas. Seljaku kõrgemal kohal asub kunagi küla, mille kohal annab merepinnast mõõta vaevalt kolm meetrit. Saare keskmine kõrgus on aga vaid ligi kaks meetrit. Rammu saar on huvitav oma väikeste järvede ja Põhja-Eesti suurima rannaniidu poolest. Saare suurus on vaevalt kaks ruutkilomeetrit, mis teeb sellest ühe väiksema saare Harjumaal rannikul, kus inimesed aastasadu elanud. Elanike peamiseks elatusallikaks oli meri, millel püüti kala ja peeti hülgejahti, kuid arvatavasti tehti tegemist ka salakaubaveoga. Jõukus tuli saarele 1851. aasta aprillikuus, kui Allusaare juurest leiti lõpnuud vaal. Loom pukeseriti kahe purjepaadi vahel Tallinna ja näidati raha eest rahvale. Mõni päev hiljem tulid Tallinna loodus-teadlased Baer ja Middendorff ning ostsid vaala Peterburi Teaduste Akadeemiale. Kalurid teenisid umbes 850 rubla.

Igal kaluriperel oli oma paadilauter. Rammu saare omapära oli see, et paadid oli vaja alati maale tõmmata, sest vastasel korral võisid need kergesti tormi kätte jääda. Kalapüügi oli ametis kogu pere, mõnikord varavalgest hilisõhtuni ja isegi öösel. Lapsed olid jõudumööda ametis nii merel kui kuival maal. Vanemad inime-

sed aitasid maal püüniseid korrastada, kalu suitsetada ja müügi pakkida. Soolatud, kuivatud ja suitsetatud kalad müüdi või vahetati maameestega teravilja, kartulite ning muu vajaliku vastu. Elusat kala müüdi ka sumplaevalde või viidi paatidega linna. Seal osteti vastukaubana majapidamiseks vajalikku. Kui oldi Soome rannal jahil, müüdi hülgerasva ja nahad soomlastele, kuid hülgerasva kasutati ka hoonete ja paatide värvimisel soojendatud värnitsa asemel. Kalade vastu vahetatud vilja jahvatatikus.

Põllumaa saarel puu d. Hoo net e ümber oli vaid väike kartuli- ja köögiviljamaa. Kõrbenud liivalagendikul olid igal kaluriperel väikesed heina- ja karjamaalapikesed, mis pidid toitma pere lehma, kolmenelja lammast ja mõnd üksikut kodukitse. Heina käidi lisaks tegemas ka mandril. Kuid saarele tehti juurde ka uudismaad: rannast koguti mereadru ja veeti käsivankriga kohale ning laotati pakku kihina liivale. Mõne aasta pärast adru mädanes ja nii saadi hea viljakas hu um u mu ld, mi ll es t „k as va ta ti” põllumaale vähehaaval lisa. Et tõusev merevee maalt viljakat kihti ära ei uhuks, laoti mere poole ette umbes poole meetri kõrgused kiviaiad. Mereadrukompustiga väetati ka heina- ja karjamaad. Seevastu kartuli- ja juurviljapõldu väetati laudasõnnikuga, sest ulgumere adru annab kartulile ebameeldiva kõrvalmaitse. Vähest põllulappi künti puuadredaga, mille ette rakendati kaks-kolm inimest. Ka

kõik veod tehti kohapeal meisterdatud käsivankritega, kuna hobuseid saarel ei olnud. Kui hädapärast veolooma vaja läks, toodi seepaadiga mandrilt.

Saarerahvas pidas pühapäevi väga oluliseks. Iga pühapäeva hommikul seati paadid korda, riidetuti puhtalt ja sõideti mandrile kirikusse. Enne viimast sõda elas Rammul 22 peret. Asundus likvideeriti NSVL karmide seadustega.

Lõplikult sai saareelanikele saatuslikuks 1952. aasta 20. september, kui piirivalvelt ja kolhoosi esimehelt tuli ähvardav käsk - saar peab kolme päeva jooksul tühi olema, loomade ja inimeste edasine saatus ei huvitanud kedagi. Kohalike elanikke enam tagasi ei lubatud. Saarele jäänud varad pakkusid aga kohe kindlasti huvi uusasunikele...

1992. aastal algas saarel uus ajajärk, kui Harald Klama ehitas esimese uue maja ja hiljem ka saun. 1995. aastal peeti Jõelähtme kirikus ja Neeme külas Rammu saare asutamise 280. aasta juubelit. Üritusel osales üle 300 Klamaste ja Lambote sugu võsa järeltulijat. Jõelähtme kiriku aed oli kui erinevate rahvuse paabel - kuulda võis nii rootsi, soome, inglise kui ka kodust rannakeelset juttu. Nüüdseks on saar avatud nii kunagistele elanikele kui ka nende järeltulijatele põlvele.

Neil, kel soovi Kolga lahe väikesaarte kohta rohkem teadmisi saada, soovitan raamatut "Alasti maailm. Kolga lahe saared" (toim. Tiina Peil)

Iisraeli vabatahtlik aitas propageerida õiglase kaubandust

ALLAN KOKKOTA
säästva tarbimise
töörühma koordinaator

Eesti Rohelise Liikumise säästva tarbimise töörühma suviste tegemiste hulka kuulusid muuhulgas skautide juhendamise nende 1000 osavõtjaga suurlaagris, Õiglase kaubanduse tutvustamine Tallinnas jääteed jagades ning kirjakaupandusele, pubidele ja hotel-lidele.

Skautide laagris õpetasime vanapaberist ümbrikute valmistamist ja vanadest pappkastidest pildiraamide meisterdamist. ERL meeldiv koostöö skautidega on kestnud juba kolm aastat ja kuna skautluse

põhimõtted sarnanevad paljuski ERL-i ideoloogiale, siis näeme edaspidise koostöö osas suurt potentsiaali.

Viimase veerandaasta üllatus-tegija tiitli võiks aga anda iisrael-lasest vabatahtlikule, kes elas paar kuud Eestis ja otsustas ERL säästva tarbimise töörühma õiglase kaubanduse tutvustamise kaudu abistada. Valdavas osas just tema poolt korraldatud kirjakaupanduse käigus saadeti õiglase kaubanduse põhimõtteid tutvustavad materjalid erinevatele Tallinna restoranidele, pubidele ning hotellidele. Lisaks kasutasime tema Greenpeace's töötamise kogemusi ka uute koolitusmaterjalide koostamisel.

Pildil võib näha õiglase kaubanduse tutvustava aktiivse ettevalmistamist. Õiglase kaubanduse jääteed degusteerimine kontoris, enne pakkumist Tammsaare pargis ja vanalinnas (vasakult paremale Fanny, Allan, Tiitu).

